

1. אותי זה מעניין - תרגיל בשאילה לפני - פעילות ליחיד

בתרגיל זה שלושה קטעים שהופיעו על נייר העטיפה של מסטיק בזוקה. קרא אותם וחשוב על דבר אחד נוסף שאותו היית רוצה לדעת מעבר למידע המופיע בקטע. נסח זאת כשאלה!
א. "הידעת? רעש של דיסקוטק עלול לגרום לליקוי שמיעה, שמתבטא בהורדת פרופיל (בשעת התייצבות לצבא) ב-17 נקודות!

(מתוך בזוקה)

ב. "הידעת? המתמטיקאי קרל פרידריך גאוס היה ילד-פלא; כבר בגיל 4 ידע לקרוא ולכתוב בשלוש שפות."

(מתוך בזוקה)

ג. "הידעת? כדי ליצור מכשיר וידיאו-טייפ יש להרכיב יותר מאלף חלקים שונים!"

(מתוך בזוקה)

חלק מהידעות מעניינות יותר וחלקן פחות; כל אחד ותחום העניין שלו. בעזרת התרגול של "שאלה לפני" למדנו כי:

- * השאלות יכולות לסייע לצפות למידע שעשוי להתגלות לנו.
- * השאלות עשויות לעזור לנו לקשור את המידע למה שידוע לנו כבר בתחומים שונים.
- * השאלות עוזרות לספק את סקרנותנו בנושא שבו מטפלת הידיעה.
- * חשוב לזכור שכל שאלה פותחת "דלת" אחת אך אינה יכולה להתייחס ל"דלתות" אחרות אפשריות. לכן, כדי להרחיב את המידע יש לשאול הרבה שאלות.

התרגיל ב"שאלה לפני" עשוי להיראות מלאכותי בשלב זה, אך שאילה לפני תעזור לנו כשנמצא ידיעה שמעניינת אותנו ואשר היינו רוצים לדעת יותר על אותו הנושא.

פרק ב: מחפשים שאלות - מנסחים שאלות שיובילו אותנו למידע חדש

בפרק הקודם עסקנו בשאילה לאחור, בפרק זה נעסוק בשאילה לפני. כלומר, ננסח שאלות המתעוררות בנו לאחר עיון בידיעות קצרות, שהתשובות עליהן אינן מצויות בידיעה עצמה ויש לנו עניין וסקרנות לגלות אותן.

איך עושים זאת?

אם אינך יודע כיצד מתחילים לשאול מתוך קטע נתון, כדאי לחזור ולקרוא את הקטע ולנסות אחת מהדרכים הבאות:

1. לשאול את עצמך - מה מעניין/ מפתיע/ שונה/ מוזר בקטע? לדוגמה:
"הידעת? במלחמת השחרור היתה נהריה מנותקת זמנית משאר חלקי הארץ, והנפיקה בולים מקומיים הנחשבים כיום נדירים ויקרים ביותר!" (מתוך בזוקה)

שאלה: באילו בתי דפוס, בעיר נהריה, אפשר היה להדפיס בולים?

2. לברר אילו נושאים מופיעים בקטע ומה אין לנו יודעים על נושאים אלו. לדוגמה:
אנו יודעים שגאוס ידע כבר בגיל 4 שלוש שפות.

שאלה: כיצד גאוס למד אותן?

3. לבדוק לאילו נושאים רחבים יותר מתקשר הקטע ולשאול עליהם.
למשל: כשמזכיר רעש ספציפי הגורם לליקוי שמיעה אין לנו יודעים כיצד בכלל נוצר ליקוי שמיעה.

שאלה: האם ליקוי שמיעה נוצר כתוצאה מרעש חד-פעמי או מרעש מצטבר?

2. קופסה שחורה - פעילות בזוגות

- שימו במרכז השולחן את הקופסת השחורה שהמורה נתנה. הקופסה מכילה חפץ כלשהו.
- א. במשך 3 דקות, אחד מכם יבדוק בדרכים שונות וינסה לשער איך נראה החפץ שבקופסה, וזאת בלי לפתוח אותה ובלי להטיל אותה על הרצפה. על התלמיד הבודק לומר את מחשבותיו בקול: שאלות העולות בדעתו, מסקנות, התלבטויות ועוד. תלמיד שני רושם את דברי חברו. לאחר 3 דקות החליפו ביניכם תפקידים.
 - ב. מהו לדעתכם החפץ שבקופסה? תארו אותו במלים. אינכם חייבים להגיע לתיאור אחד, תוכלו להציע כמה תיאורים, גם אם אינם מלאים.
 - ג. פתחו את הקופסה, הוציאו את החפץ והשוו אותו עם התיאור שנתתם בסעיף א'.

סיכום

- עד כה למדנו שניתן לאסוף מידע בעזרת שאלות בשני אופנים:
1. על-ידי שאילת שאלות לאחור.
 2. על-ידי שאילת שאלות לפנים.
- כדי לחפש מידע נוסף, חפש.

בחיי היומיום איננו נוהגים לנסח שאלות על המצבים שאנו נקלעים אליהם. אנו פועלים אז באופן אינטואיטיבי, אך לא תמיד האינטואיציה מספיקה. כאן באות לעזרתנו השאלות, שפותחות אפשרויות לקבלת מידע נוסף המבהיר את המצב או עוזר לנו להשתמש במידע קודם.

המשכו של מסע ...

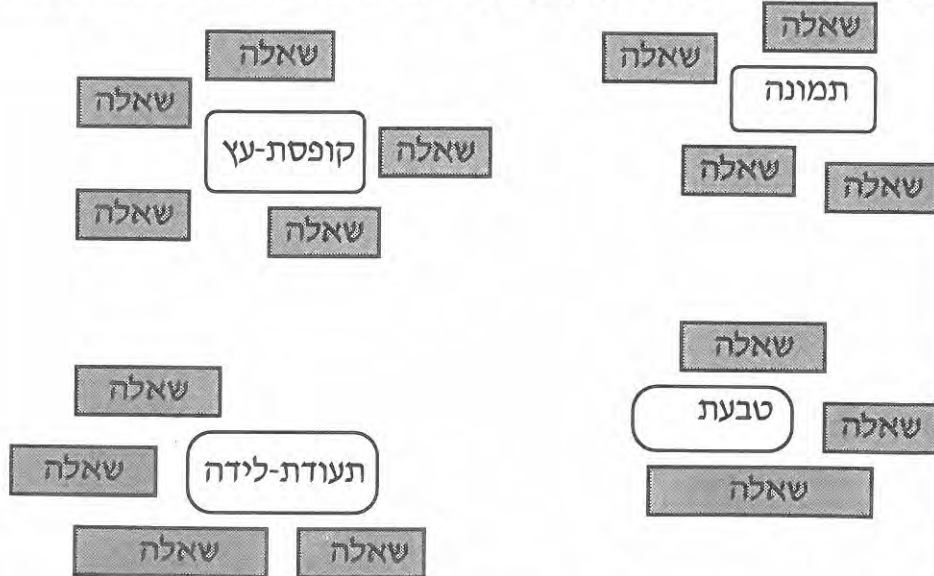
יותם: בואו נשתמש בשאילה לפנינו על-מנת לשאול על החפצים, כדי לדעת דברים שעדיין איננו יודעים?
 מור: אבל אילו שאלות אפשר בכלל לשאול על חפצים?
 רמי: בואו נעשה תרגיל ונראה לכם. יותם, הבא בבקשה כרטיסיות ריקות.

אופן הפעילות:

1. בואו נצייר על 4 כרטיסיות את החפצים שיותם השיג ונרשום את שמותיהם!
 2. על כל כרטיסייה ריקה נרשום שאילה, או שאלות, שאנחנו רוצים לשאול על חפץ אחד ונשים אותן לצד הכרטיסים עם הציור ושם החפץ.
- אימא: אפשר גם להעלות השערות איפה נוכל למצוא תשובות לשאלות אלה.

פעילות בכיתה - בקבוצות

השתתפו גם אתם בתרגיל שעשה רמי עם יותם ומור - שאלו שאלות על החפצים בתמונות ורשמו אותן על כרטיסיות ריקות. נסו לשער איפה אפשר למצוא תשובות לשאלות אלו.

שימו לב האם התבוננות שלנו בחפצים ובשמות מספיקה על-מנת לתת תשובה על

שימו לב האם התבוננות שלנו בחפצים ובשמות מספיקה על-מנת לתת תשובה על השאלות ששאלנו?

למחרת הגיע הדוור לביתו של סבא ראובן ובידו מכתב רשום לראובן זלמנסון, שלא היה באותה שעה בבית.

אימא: מזל שהדוור של המושב עדיין זוכר ששם משפחתו של סבא היה זלמנסון, כי כבר כמה שנים ששם המשפחה שונה לזיו. מעניין מי עדיין כותב אליו עם שם משפחתו הקודם. אני קוראת שהשולחת היא גב' קארן זלמנוב מברזיל.

יותם, שהתלהב מהבול המיוחד על המעטפה, קרא:

יותם: הפעם אני ממש לא יודע מה לשאול, כי אין לי מושג מי האישה ואת המכתב אסור לאף אחד לפתוח, חוץ מאשר לסבא.

אימא: נסה לנסח שאלה כדי להתחיל מנקודה כלשהי.

יותם: איך אני יכול לשאול שאלות על משהו שאין לי עליו כל מושג?

רמי: גם את זה צריך ללמוד.